

Ácsné Buzai Erika, Trefort Téri Óvoda Jereváni Kék Tagóvoda

Kissé korán, de megesküdtünk. Igaz, csak játékból

Hagyományőrzés az óvodában, gyerekekkel. Sokat emlegetett, taglalt szó, kifejezés, manapság talán divat is. De mit is jelent igazán?

Mindent, rengeteg mindent. Elsősorban mély érzelmeket. Aztán szeretetet, tudást, sokféle készség fejlesztését. Hovatartozást, valakihez, valakikhez, valamihez tartozás biztonságos érzetét. Összetartást. Empátiát, toleranciát.

Élményt, élvezetet, játszani tudást. Beleélést, szerepvállalást, megnyilvánulási lehetőséget, gyakorlatot. Fantáziafejlesztést. Átéélést, újraélést, emlékezet fejlesztését és még sorolhatnánk.

Csoportunkban már sok éve ápoljuk a hagyományokat. Az évkör, évszakok, ünnepek szerint igyekszünk minél több hagyományt feleleveníteni. Természetesen évről évre kicsit másképp, más lélegzettel, más beleéléssel. Minden évben más hagyomány kap nagyobb teret, mással foglalkozunk többet.

A hétköznapok az ünnepektől lesznek még szebbek, különlegesebbek. Milyen jó, hogy változnak az évszakok, milyen jó, hogy nálunk négy évszak van tele szépséggel, örömmel, csodával!

Néha nem is maga az ünnep rejti magában a legtöbb értéket, hanem az arra való rákészülésben van a nagyobb érték. Készülni valamire, valamit várni, tervezgetni, a cél érdekében tevékenykedni örömteljes munka.

Csoportunkban készülünk Szent Mihály napjára, a Márton napra, Mikulásra, az Adventi időszakban Lucázunk, pásztorjátékot játszunk, de tavaly a Regöléssel ismerkedtünk. Húsvét és Pünkösöd is szeretett ünnepeink közé tartozik többek között.

Februárban, farsang tájékán pedig esküvőt ül a magyar nép. Azért télen, mert ilyenkor tartották a disznóölést is. Van friss hús, kolbász, szalonna, de dolog még nincs olyan sok, nem lehet dolgozni a földeken. Így hát az óvodában is ekkor van az esküvős játék, farsang után.

Már többször szerveztünk, terveztünk nagyobb esküvős játékot, így az eszköztárunk is kiteljesedett, tapasztalatunk, tudásunk nagy segítség, szinte csak az éppen óvodába járó

gyermekre kell változtatnunk. Ez utóbbi miatt is mindig más, a gyerekek által meglepetést, titkokat rejlő játék a vége.

Az egyik legérdekesebb dolog a folyamat. Ha ügyesen vezetjük be, alig várják a gyerekek a következő napokat.

Népmesétárunk hatalmas. Rengeteg mese van, aminek a vége esküvővel, lakodalommal végződik, ebből merítünk bevezetésként.

Két mese kellemes végződése példaként:

„Lakoma volt és nagy ünnepség. Mi is ott voltunk, a szünyegen ültünk, sokat ettünk, széles jókedvünk volt.”

„Eljött a lakodalom napja. Három napig ettek ittak, én is ott voltam mártást kavarni. Mikor közben lehajoltam, meggyulladt a kötényem. Erre megharagudtak és a merőkanállal úgy fejbe kólintottak, hogy ájultan estem össze. Hogy megszabaduljanak tőlem, jól farba rúgtak, attól éppen idáig röptem, és erre a székre estem le, hogy elmeséljem ezt a történetet.”

A mese után következik az igaz történet elmondása. Esetleg saját magunkról. Aki akart, fényképet hozott szülei esküvőjéről. Mindjárt itt a család téma. Én is vittem. Micsoda rácsodálkozás volt! Ez Te vagy, óvó néni?

Hangulat fokozónak jöhetnek a párválasztós körjátékok is, melyből szerencsére bőszeges a választási lehetőség. Zenei nevelés, hallás, ritmusérzék, mozgás és ritmus összekapcsolása, szabálytudat alakítása és sorolhatnánk.

És már beindult a téma. Játsszunk esküvőset! De kik szerepelnek egy esküvőn?

Itt a munkahely, mint újabb környezeti téma.

Milyen egy esküvő? Néztünk néhány rövid kis filmet, részleteket, mozzanatok lakodalmakról. Milyen volt régen a ceremónia és milyen most? Ki volt már esküvőn? Elmesélhették milyen volt, hogy érezték magukat.

Egy esküvőn sok-sok szereplő munkálkodik, sok apró szerepen múlik a ceremónia, a lakodalom sikere. Ki az a vőfély? Beszélgetés közben kiderült, sok új szó, új információ birtokába kerültek a gyerekek. A vőfély szó gyorsan beépült a szókincstárunkba, hiszen annyit emlegettük.

De ki szeretne férjhez menni, megnősülni egyáltalán? Ez a rész megint roppant érdekes volt. Ki kinek a barátja, ki kinek szeretne lenni a barátja. Szerencsére kiderült az is, hogy senki

sincs „peremhelyzetben” a csoportban. Az idej szerepbeosztás roppant flottul ment, szinte minden szerepre volt jelentkező.

A potenciális szerepek száma bőséges, kétcsoportnyi gyerekek is játszhatna együtt. Volt tehát menyasszony, vőlegény, édesapa, édesanya, koszorúslány, kocsis, pap, szakács, kiskukta, felszolgáló, pincér, tanú, teremdíszítő is. Viszont úgy belejöttek a gyerekek a játékba, hogy mindenki szeretett volna menyasszony, vagy vőlegény is lenni. Hát lehetett is. Senki ne maradjon pár nélkül, senki ne szomorkodjon, senkiben se maradjon sérelem, elégedetlenkedés. Így hát két napos lett az esküvő. Az első nap a csoport egyik fele, a másik nap a másik fele fogadott örök hűséget. A két napban többféle szerepet vállalhattak a gyerekek, többfelét játszhattak teljes beleéléssel. A vőfély szerepét én vállaltam magamra, így mint szereplő segíthettem a játékot. Jobban el is fogadják a gyerekek a mi ötleteinket ily módon. Természetesen a két nap különbözőre sikeredett, így is akartuk. Ne legyen ugyanolyan, ne legyen unalmas. A második nap bővítettünk, hozzátettünk, újítottunk még.

Játékunkhoz megnyertük a szülők támogatását is. Olyan lelkesek lettek, mint a gyerekek. Már régebben is hoztak „esküvős” tárgyakat, jelképeket, ezeket most csak elő kellett venni, néhányat javítani, felújítani, néhány újdonsággal bővíteni. Annyi mindenünk volt, hogy jegyzetet készítettünk a tárgyakról, szereplőkről, tervet készítettünk a várható koreográfiáról. Utóbbiban nagy szerepet hagytunk a gyerekeknek. Mindenben kikértük a véleményüket, ötleteiket, támaszkodtunk fantáziájukra, tapasztalatukra, akaratukat figyelembe véve játszottunk. Így lett az előre tervezett esküvős szerepjáték élvezetes a gyerekek számára, hiszen észre sem vették a háttérben az irányítást, segítséget. Olyan, mintha mindent ők találtak volna ki. Így lesz teljes siker, örömteli a játék.

A csoportot együtt rendeztük át már az előző napokban, meg voltak az eszközök, gyűrűk, ruhák, ültető kártyák, hófehér galambpár figura az asztalra, fehér terítő, gyerekpezsgő, fagyasztott dobozos torta, stb. Sok kisgyermeknek volt „jelmeze” otthonról, akinek viszont nem, annak adtunk. Csak kinyitottuk a faladánkat, mely tele van mindenféle ruhával.

A szülők reggel csak ámultak a látványon, a gyerekek szintén, hiszen minden olyan volt, mint az igazi. Az egyik apuka csodálkozó örömmel kiáltott fel:

-Azt a mindenit! Még pap is van?!

Fontos szerepe volt még a zenének. Megismertük a Menyasszony, vőlegény, de szép mind a kettő... kezdetű népdalt, a nászindulót és Hercku Ágnes, Szalóki Ágnes, Bodnár Szilvia,

Napról napra című CD-jéről a Se eső nem esik kezdetű dalt is. Utóbbi csodaszép dal a menyasszony szüleitől való elválásáról is szól. Miután meghallgattuk, könnyes szemmel meséltem a gyerekeknek arról, hogy amikor a menyasszony férjhez megy, boldog és szomorú is egyben, hiszen el kell válnia szüleitől. A dal a szívükbe költözött. Sok éve egy kislány anyukája elkérte a zenét és azt mondta, hogy a többi dalt nem tudja meghallgatni, mert csak ez az egy szólhat újból és újból.

Esküvős játékunkban mindhárom zenének meg volt a helye. Ezeken kívül még népzene szólt, hiszen táncoltunk is a végén. Zenei nevelés, zene és mozgás összekapcsolása, zenei kultúra megalapozása.

Játékunkban-még így visszagondolva is-rengeteg lehetőség volt a tanulásra.

A menyasszony a bal kezén hordja a gyűrűt. Amikor feleség lesz, már a jobb kezének gyűrűs ujjára kerül a gyűrű. Itt a testséma, az irányok.

A gyerekek megtudták, hogy az esküvői hagyományok változtak régen is. De mindig Farsang idején voltak. Általában 3 napig tartott a család anyagi helyzetének függvényében, és elképzelhetetlen volt egy esküvő templomi szertartás nélkül.

Még számomra is érdekes volt, amikor utána néztem a régi, régióként változó esküvői hagyományoknak. Sokat újból felelevenítenek, megélnek. Ilyen például a valami régi, valami kölcsön, valami új szerepe. A menyasszonynak a szertartás alatt kellett ezeket viselnie, a három dolog akár egy ruhaneműben, kiegészítőben is egyesülhetett. A viselése a régi gondolkodás szerint is szerencsét hozott a megkötött frigyre.

Az is érdekes, hogy régen nem volt divat külön esküvői ruhát varratni: a házasulandó lány a legszebb, legdíszesebb (meglévő) ruhájában ment férjhez, amit még külön kidekoráltak a Nagy Napra. A ruha díszítése természetesen a család anyagi helyzetét szimbolizálta. Színeit a helyi viselet hagyományai határozták meg, a fehér menyasszonyi ruha csak az 1920-as években jött divatba.

Vannak olyan hagyományok melyek, ha más formában, kisebb jelentőséggel is, de ma is élnek: a tányértörés, csokordobás, küszöbön átemelés. Egyes hagyományőrző csoportok is elevenítenek fel régi szokásokat, mint a hajnalperzselés, a felkontyolás, vagy a bolond menyasszonytánc, melynek tanúja is voltam.

Ilyen előzmények után olyan kedvük lett az esküvős játékhoz a gyerekeknek, hogy már majdnem mindenki szeretett volna menyasszony vagy vőlegény lenni. Muszáj volt két napos esküvőt tartanunk, hogy mindenki játszhasson az általa vágyott szerepben és esküdhessen,

vagyis főszereplő is lehessen. Így mindkét napon több pár fogadott egymásnak örök hűséget. De van-e annyi aranygyűrűnk? Számolás, párosítás, körforma, vagyis matematika. A már szóba került fejlesztési területtel együtt, nyugodtan beszélhetünk komplexitásról, a téma kapcsán.

És ki, kinek legyen a párja? Feltétel nélküli elfogadás, tolerancia, empátia gyakorlása. Erkölcsei nevelés.

Ennyi előkészület után végre elérkezett a nagy nap.

Sokan érkeztek már felöltözve, szép, ünnepi ruhában. A kisfiúk sötét nadrágban, fehér ingben, mellényben. A menyasszonyok fehér ruhában. Az anyukák úgy öltöztették csemetéiket, mintha valamilyen ünnepre készülének. Megvártunk és megcsodáltunk mindenkit, gyorsan tízóraitunk, majd kezdődhetett a móka. A csoportot átrendeztük, az asztalokat összetoltuk, leterítettük, feldíszítettük. A lovakat fehér kis múcsokkal cicomáztuk. A lovas kocsit a felfordított mászó rács volt párnákkal kibélelve és fehér lepedővel letakarva. A babaszobában sütés, főzés volt, a szőnyegen a templom került berendezésre. Pici imakönyv, fakereszt, püspöki fejdísz a kellékek.

A babaszobában sorakoztak a menyasszonyok, az édesanya, édesapa mellettük.

A szereplők tehát elfoglalták a helyüket. Elindult a lovas kocsi, miközben szólt a csodaszép Se eső nem esik kezdetű dal. Olyan szépek voltak, olyan meghitt volt minden, hogy szinte elsírtam magam. De velem sírtak meghívott vendégeink is, akik az óvoda vezetője, adminisztrátora és a dadus néni voltak. A lányos háznál lévő kikérő után lovas kocsizás a templomba. Itt kellett a nászinduló. Esketés után lakodalom a tortával, aztán kezdődhetett a menyasszonytánc. Ki nem hagyhattuk a menyasszonyrablást, a másik csoportban bújtunk el, meg kellett keresniük a férjcskének a menyasszonykákat. Közben volt buborékfújás, csokor eldobás és a kék, régi harisnyakötő eldobása ki nem maradhatott a tréfa kedvéért.

Nagyon elfáradtunk a végére, de megérte. Soha nem feledhető, nagy élmény volt mindenkinek. Ha emlékezünk rá, még mindig látom a csillogó szemükben az élményt, örömet, fellángolást.

Készítette: Mikoláné Kaltenecker
Krisztina

2030 Érd, Kutyavári utca 10.

Telefonszám: 06-23-375-160

e-mail cím: kutyavari10@gmail.com

Kelt: 2021.11.15.

„20 közül a legkedvesebb”

Óvodánk az Érdi Kincses Óvoda Kutjavári Tagóvodájaként a város külső zöldövezeti részében helyezkedik el. 2013-óta kibővítve, 10 csoporttal működünk. Az első önálló Pedagógiai Programunk kiemelt területe az óvoda elhelyezkedéséből adódóan a környezeti nevelés volt, hiszen nagyon jó szemléltetési és megfigyelési lehetőséget biztosított az idejárom gyermekek számára az udvar alján csörgedező kispatak, a közeli élővízes tó és a körülötte lévő ősfás park, valamint a Mátyás király idejéből fennmaradt Kutjavár romja, mely egyben a névadónk is.

A programunkból adódó környezet közeli szemlélet magasabb szintre való emelése és továbbfejlesztése érdekében 2014-ben pályáztunk először a ZÖLD ÓVODA címre, melyet el is nyertünk. Az elmúlt időszakban pályázatunkat sikeresen megerősítettük 2017-ben és 2020-ban is.

Fentiekből látható, hogy régóta kiemelten fontos számunkra a környezetünkre való odafigyelés, a természet szeretetére nevelés, az ahhoz való pozitív attitűd kialakítása gyermekeinkben és nem kevésbé szüleikben is. A környezettudatos magatartásra neveléshez hozzátartozik a szelektív hulladékgyűjtés és újrahasznosítás gyakorlata a hétköznapijainkban.

Napjaink égetően fontos és összetett problémája a klímaváltozás. Felvetődik a kérdés, hogy mit tehetünk a mindennapokban Földünk természeti értékeinek megőrzése érdekében? Talán a legfeltűnőbb és ezáltal a gyermekeknek is jól szemléltethető, a fogyasztói társadalmunk által termelt rengeteg hulladék és szemét. Éppen ezért úgy érezzük, hogy óvodánkban a Zöld Óvoda eszmeiségét a kritériumrendszerből a 19. pont tükrözi a legjobban:

„A szelektív hulladékgyűjtés lehetősége biztosított az óvodában (pl. papír, műanyag stb.), kivéve a veszélyes hulladékokat (pl. elem, olajos palack stb.). A „hulladék nem szemét” elv érvényesül az újrafelhasználás érdekében (ajándékkészítés, játékkészítés stb.) is megvalósul.”

Választott témánk – a szelektív hulladékgyűjtés - az óvodai életünk mindennapjaiban széles körben beilleszthető és megvalósítható a gyerekek közreműködésével is. A hulladék alatt nem csak a klasszikus értelemben vett szemetet értjük, hanem minden olyan dolgot, mely már saját funkcióját nem tudja betölteni, de még újra hasznosítható más formában. Pl: játék, dekoráció. Éppen ezért nagyon szerteágazó területről beszélünk.

- A „klasszikus” értelemben vett szelektív hulladékgyűjtéshez intézményünkben minden csoportban és az udvaron is található papír és műanyag gyűjtő kuka. /1.sz. melléklet/ Alkalmanként műanyag kupakokat is gyűjtünk jótékonyági célból. A tiszta joghurtos poharakat újra tudjuk használni udvari ivópohárként, illetve kirándulások alkalmával, vagy nem utolsósorban barkácsoláshoz is. Üres PET palackokból udvari lengőteke, ügyességi játék és ültető edény készülhet. /2. sz. melléklet/ Több alkalommal részt vettünk a DM által kiírt pályázatokon, melyek szintén a hulladékfelhasználás jegyében valósultak meg. /3. sz. melléklet/

Kiselejtezett irodai papírt használunk a mindennapokban a gyerekek szabadidős vizuális tevékenységeihez. **Március 1-én az „Újrapapír világnapján”**

- karton, újságpapír, wc guriga, tojástartó, tejes doboz, sajtos doboz, alufólia és folpack henger - kreatív felhasználásával házi kiállítást rendezünk. /4.sz. melléklet/

Mindezeket túl, félre tesszük a dugókat, a CD lemezeket, fém üdítő dobozokat, a Kinder tojás belsőt, hungarocell tölteteket, fonalat, textilt is. A gyermekek számára szülői közreműködéssel az udvaron raklapból alakítottunk ki babakonyhát és padot. /5.sz. melléklet/

- Fontosnak tartjuk a természet „kincseinek” újra hasznosítását is, hiszen az ősfás parkos óvodakertünk és a környék tálcán kínálja ezeket a lehetőségeket. Így összegyűjtésre kerül az udvaron a lepetyogó toboz, mogyoró, falevél és a juharfa termése. Séták és kirándulás alkalmával összeszedjük a vadgesztenyét, csipkebogyót, galagonyát, a tűztövis bogyóját, valamint a különleges formájú tobozokat és faleveleket.

A komposztálás is egy újrahhasznosítás. A komposztáló edényünkbe kerül a csoportokban naponta elfogyasztott gyümölcs és zöldség héja és az udvari zöldhulladék is. /6. sz. melléklet/ Utóbbira jó lehetőség a **szeptember 20-i „Takarítási világnap”**, mely alkalomból több éve a szülők bevonásával udvar rendezést szervezünk. /7. sz. melléklet/

- A mindennapi tevékenységeinkben folyamatosan megjelennek a fent említett újra hasznosítható anyagok, melyeket az alábbi területeken a következőképpen dolgozunk fel:

Mesélés-verselés: Ezen a tevékenységi területen leginkább a textilt, fonalat, kartondobozt stb. szoktunk felhasználni pl. bábokhoz, árnyjátékhoz. /8. sz. melléklet/
Ének, zene, énekes játék, gyermektánc: Ritmushangszert készíthetünk sajtosdobozból, alufólia hengerből, fém üdítős dobozból, Kinder belsőből és más gyűjtött termények, magok felhasználásával.

Mozgás: Kéziszert tudunk kialakítani textil csíkokból, vékony papírhengerből, homokkal feltöltött PET palackból, melyet ügyességi játékokhoz, sorversenyekhez bójaként alkalmazhatunk. Udvari célba dobásra alkalmas lehet egy kartondoboz, kiselejtezett zoknigombóc, papírgombóc, dió, toboz, vadgesztenye is.

Környezetünk természeti, emberi, tárgyi viszonyai:

- Ezen a területen is változatos a lehetőségek tárháza. Az éves tematikus tervünk az évszakok követésére épül, éppen ezért természetesen megjelennek benne az ünnepek, hagyományok, zöld jeles napok és külön egy hetet az anyagok témakörével foglalkozunk. A csoportok aktuális dekorációjánál figyelünk arra, hogy lehetőség szerint többszöri felhasználásra alkalmasak legyenek, vagy maga a dekoráció készüljön újra hasznosított anyagból. Laminálással tartósítjuk a papír anyagokat és pl. a préselt faleveleket. A textil és a műanyag hulladékból készült dolgok jól moshatók és tárolhatók. Gyakori a termésekből készült dekoráció használata, de szemléltetésként is megjelennek a zöldsarokban ezek a termések, mint dió, mogyoró, toboz stb. / 9. sz. melléklet/
- A környezeti nevelésen belül nagy jelentőségűek **az ünnepek**. Rendszeresen tartunk adventi időszakban szülőkkel közös barkács délutánt, ahol szintén elsődleges szempont az újrahasznosítás. Farsang idején a dekorációhoz és állarcokhoz használunk maradék anyagokat, nemzeti ünnepünkre papírcsákó, kard készítésével és azok játékba integrálásával valósítjuk meg a hulladék hasznosítást. Húsvétra és anyák napjára préselt virág, kifújt tojás, szalvéta, apró termések stb. felhasználásával színesítjük munkáinkat.

A Zöld Óvoda eszmeiségünk elengedhetetlen részeként különös figyelmet szentelünk a **világnapokra**.

Október 21. a Földünkért világnap csoport szinten kerül megtartásra. Ez a nap jó alkalom sétákra, udvarunk rendbe tételére, termések gyűjtésére, rendszerezésére, melyek az év folyamán felhasználásra kerülnek. Mind e mellett a gyermekek

ismeretanyagának bővítéséhez használunk színes képeket, IKT eszközöket, illetve szervezünk a témához kapcsolható interaktív foglalkozásokat.

Március 22. Víz világnapja – Szintén csoporton belül kerül megtartásra. Ebben a témakörben pl. lehetőség van megfigyelni és megtapasztaltatni a különböző anyagok vízben való viselkedését. Itt kiderül, hogy mi szennyezi a vizet, mi oldódik benne és mit tudunk kiszedni belőle. Vizes kísérleteket végzünk, felhívjuk a figyelmet a vízzel való takarékosagra, a megmaradt víz újrahasznosítására és a vizeink tisztaságának megóvására.

Április 22. a Föld világnapjára városszintű program „ÖKO-nap” kerül megrendezésre, melyben a különböző játékos feladatok szintén kapcsolódnak az újrahasznosításhoz, takarékosághoz. Az itt felhasználásra kerülő játékok, eszközök is újrahasznosított anyagokból készülnek. Óvodai szinten a csoportok egyénileg is foglalkoznak a témával. Különböző technikákkal formázzák meg a földet síkban vagy térben, melyben természetesen valamilyen hulladék anyaggal dolgoznak. /10. sz. melléklet/

- A tojástartókat, kupakokat, gombokat, terméseket számoláshoz, szemléltetéshez használjuk fel a környezetünk formai, mennyiségi és térbeli viszonyai tevékenység területén.

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka: A gyermekek fantáziájának, kreativitásának fejlesztésére és kiélésére ez a tevékenységi kör ad a legtöbb lehetőséget. Igyekszünk a természet apró szépségeire rámutatni a mindennapokban és a közösen összegyűjtött alapanyagok legszéleskörűbb palettáját felkínálni számukra, hogy önkifejezésük megvalósulhasson. Barkácsolás és díszítőmunkák alkalmával felhasználásra kerülnek elsősorban a természetből származó apró dolgok: levelek, csigák, kagylók, kavicsok, bogyók, magok, tobozok, valamint egyéb tárgyak: dugó, gomb, kupak, hengerek, papírhulladék. /11. sz. melléklet/

Tapasztalatunk szerint az elmúlt néhány évben a hulladékgazdálkodással és újrahasznosítással kapcsolatban, a világban és az óvodai környezetünkben is sokat változott pozitív irányba a szemlélet. Pl. Felszámolták ugyan a régi hulladék szigeteket, de ma már minden háztartásban szelektíven gyűjtik a szemetet, így ez a terület nem ismeretlen a gyermekek számára sem. Koruknak megfelelően legtöbbször önállóan is el tudják dönteni, hogy mit és hova kell dobni, vagy kérdeznek, ha segítségre van szükségük.

Akinek kertje van, az tudja, hogy környezete mindig folyamatos feladatot ad, mivel az is egy élő, működő szervezetként funkcionál. Itt az intézményben mi is ezt tapasztaljuk és igyekszünk hatékonyan megfelelni a kihívásnak. Minden téren keressük az új lehetőségeket és az ötleteinket megosztjuk egymással.

A jövőre nézve elképzelhetőnek tartanánk a takarékoság jegyében, hogy a megvásárolt és felnevelt virágoknak a magját hasznosítsuk a következő évben. Ez egyrészt gazdaságosság szempontjából és ismeretszerzés szempontjából is hasznos lehetne. A gyermekek saját tapasztalásuk által ismernék meg a növények fejlődésének körforgását: magvetés – növény növekedése – virágzás – elvirágzás utáni mag szedés. További ötletként merült fel az esővíz hasznosítása, melynek kivitelezési terve még nem kristályosodott ki.

Nagyon jó érzéssel tölt el bennünket, hogy ilyen hasznos és látványos, eredményt produkáló területen tevékenykedhetünk a gyerekekkel.

Melléklet

1.

3.

4.

5.

6.

7.

Mongyi Marianna, Kiskunhalasi Napsugár Óvodák

Rókáné függőnye

Bevezetés

„Az a dolgom, hogy hidat építsek a múlt és a jövő között. És ennek a hídnak a pilléreibe beépítsek mindent, amit a múltból a jövőbe átvinni érdemes.” (Wass Albert)

A természet szeretetét, a környezetünk megóvását nemzedékeken kell átörökíteni. Ez napjaink legfontosabb feladata, mely a különböző korosztályú gyermekekkel és az őket nevelő, elhivatott felnőttekkel könnyedén és sikeresen megvalósítható.

Mesterpedagógusként és a Zöld-híd Halasi Környezetvédők Egyesület elnökeként a környezeti nevelés területén – a széleskörű kommunikációs kapcsolat mellett – több kreatív projektet valósítottam meg a gyermekek környezettudatos fejlesztése érdekében, melyekhez nagyszerű pedagógustársakat, szülőket kaptam intézményemben és városi szinten is. A **híd** már nyolc éve épül munkahelyem, a Kiskunhalasi Napsugár Óvodák és a város nevelési-oktatási, kulturális intézményei között. E teremtő folyamat sok csodát hozott az életembe. Az egyik ilyen: **Rókáné függőnye**. A különböző korosztályok (óvodások, általános és középiskolások, aktív szülők) e témában elkészített rajzaik közül a legtartalmasabbak felkerültek egy környezetbarát anyagú függönyre, mely 2019 óta ékesíti a Kiskunhalasi Martonosi Pál Városi Könyvtár gyermekrészlegét. Hogyan épült híd Rókáné függőnye kapcsán a zöld óvoda kritériumrendszer – számomra legkedvesebb – 7. pontja tükrében?

Tartalmi rész

1. A Kiskunhalasi Napsugár Óvodák és a Zöld-híd Egyesület partnerkapcsolata

A közös célok erősítik az együttgondolkodást, a komplex megvalósítást, az innovációt és az értékteremtést. Óvodánk **örökös zöld óvoda** címmel rendelkezik. A *pedagógiai programunk szerint is* kiemelt célunk az óvodás gyermekek környezettudatos szemléletének és magatartásának alakítása, a fenntarthatóságra nevelés, a környezetbarát szemléletmód tudatosítása, népszerűsítése, amelyhez társul az óvoda környezetében lévő helyi közösségek értékeinek a megismer(tet)ése. Programjainkban kiemelt helyen szerepelnek az óvodai és óvodán kívüli élet ún. zöld tartalmai. Az *egyesületünk célja* a városi szintű összefogás a

környezetünk védelméért, tudatos szemléletformálás, környezetvédelem, -szépítés, pályázati és saját projektek megvalósítása, újrahasznosítás, játékonyság.

2. Előzmények – a partnerháló további tagjai

A Kiskunhalasi Napsugár Óvodák és a Zöld-híd Egyesület együttműködik a város többi zöld óvodájával, ökoiskolájával, kulturális és egyéb intézményeivel, Kiskunhalas Város Önkormányzatával, a lakossággal.

Függönyprojektünk 2016-ban indult.

– A hídépítés részeként az első pillér a Kiskunhalasi Thorma János Múzeumban átadott „*Fű, fa, virág*” díszfüggöny volt. A téma ötletgazdája a helyi öko gimnázium nyugalmazott igazgatónője. A függönyre került valamennyi rajzot kiskunhalasi és térségi óvodás és iskolás gyermekek rajzolták. A 200 rajzból Bródi Mária csipketervező választotta ki a legesztétikusabb ötvenet, amelyből kiállítás készült először az öko gimnáziumban, majd a díszfüggöny ünnepélyes átadásakor a múzeumban.

– A második pillér a *Mesefüggöny* volt. A 200 rajzból 77 alkotás került Kiskunhalasi Semmelweis Kórház gyermekosztályát gazdagító függönyre. A munkákat Kiskunhalas (benne ismét nagy számban és kiemelten eredményesen a mi zöld óvodánk) és a térség óvodásai, iskolásai készítették el.

A várkastélyhátter tervezője, rajzolója óvodapedagógus munkatársam. A színezést a Szilády Áron Utcai Tagóvodánk óvodásai, óvodapedagógus kollégáim végezték. Együttes alkotásuk eredményeként jelentek meg a függönyön a népmeseszereplők, mesefák, csodák, mai meseszereplők. A függönyre kerülő a rajzokat az ökoiskola rajz és vizuális kultúra tanára választotta ki. A rajzokat az öko gimnázium kiállításán, valamint a múzeum rajzpályázatán is lehetőségünk volt bemutatni.

E mesefüggöny projektünkhöz kapcsolódott a 12–18 éveseknek szóló meseíró-pályázatunk, Nefelejcs és Hülüfü címen. Az ötletgazda a helyi gimnázium magyar–történelem–dráma szakos tanára, egyesületünk alelnöke.

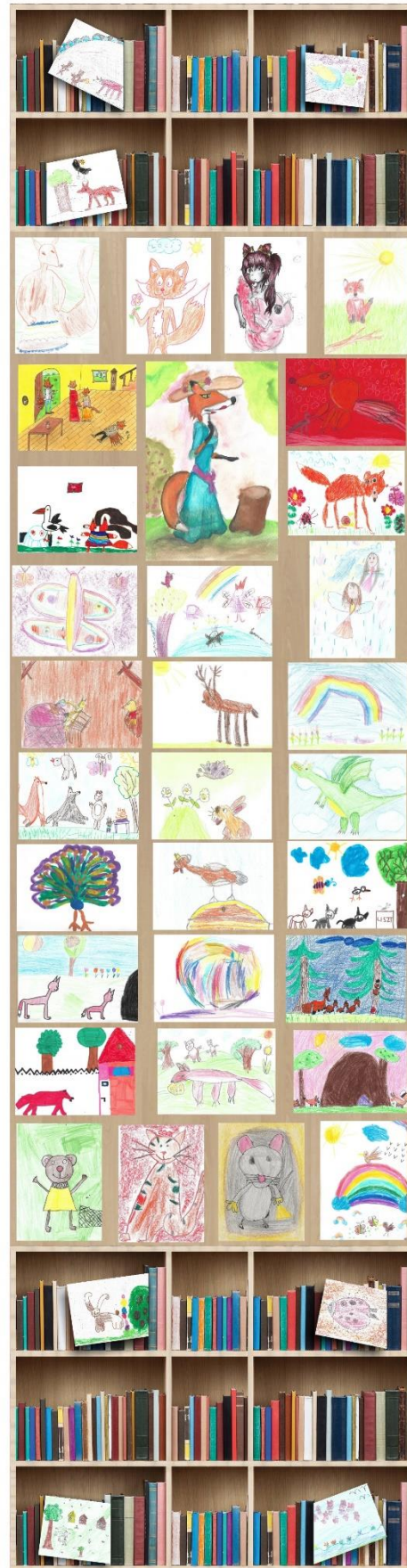
A Kiskunhalas és a térség középiskolásai által írott meséket nyugdíjas pedagógusokból és könyvtárosokból álló zsűri értékelt. A pályázat eredményeként megszületett 70 mese a városi

kórház gyermekosztályára került. E mesék gyógyító hatásáról – különösen e pandémiás időszakban – az osztály dolgozói elismerően szólnak.

3. Rókáné függőnye

Miért **Rókáné függőnye**? A rókáról, rókagyerekekről sok kedves mese, rajz van már, de Rókánéről eddig egy sem volt, de most lett. Nem is akármilyen rajzok és mesék. Egyediek. Projektünk címadó-ötletgazdája Palásti Károly, egyesületünk alelnöke, aki a helyi gimnázium mesterpedagógusként rengeteget segített abban, hogy óvodapedagógusként mesterfokozatot érjek el, s az óvodai és egyesületi munkám során is ki tudjon teljesedni együttműködő és szervezőképességem, kreativitásom. A Rókáné függőnye egyik közös „gyermekünk”, hiszen az ötlettől a megvalósításig végigvittünk egy folyamatot, példát mutatva hídépítésből, kooperációból, intézmények és korosztályok közötti együttműködésből.

A megvalósítást érzékenyítés, felkészítés előzte meg: közös természetjáró séta, élményszerzés rókalessel. A Rókáné függőnyéhez a kicsik és nagyok lerajzolták a rókacsaládokat, élőhelyüket, élményeiket, tapasztalataikat, fantáziavilágukat a rókáról, Rókánéről, barátaikról. A helyi általános iskola pedagógusa (a vizuális tehetségműhely vezetője) és a könyvtárosok csapata választotta ki a rajzokat. A 190 alkotásból 77 került fel a Rókáné függőnyére.

A résztvevők köre gyarapodott. A kiskunhalasi és térségi alkotók – az óvodások, iskolások, felnőttek – mellett határon túli (Szabadka, Horgos, Magyarkanizsa) gyermekek, diákok és felnőttek is részt vettek, így a magyarkanizsai testvéróvodánk gyermekei és pedagógusai is. A zsűri értékelő és hasznos munkáját ismét a nyugdíjas pedagógusok, könyvtárosok végezték. Az elkészült rajzokat beszkeneltük, majd egy praktikus, környezetbarát anyagra rányomtattuk. Így készült el a függöny. A rajzok digitális változatát, látványtervet és a nyomtatást egy helyi vállalkozó cég készítette.

E projekthez társul a középiskolás korosztály által megírt negyven Róka-móka mese, amelyek digitálisan íródtak, és nyomtatva, kiadvánnyá összefűzve a helyi könyvtárat gazdagítják. Az értékelés során ügyeltünk arra, hogy az első, második, harmadik hely mellett különdíjakat is kapjanak az alkotók, a legstílusosabb, leggondoskodóbb, legeggyüttérzőbb, legfiatalosabb, legfüggönyösebb mesét kiemelve. Tudatosan ügyeltünk arra, hogy a függöny és a mesék ünnepélyes átadása jeles napokhoz kapcsolódjék. Így került sor a város közössége előtti bemutatásra a zene világnapján (utalva a népmese napjára, valamint az állatok világnapjára is). Hídépítő törekvéseink megerősödését jelzi, hogy új partnerünk lett a Kiskunhalasi Művészeti Iskola (tanáraik és diákjaik közreműködtek az átadón).

4. Újszerűség – fenntarthatóság

A Rókáné függönye: egyedi, komplex, infokommunikációs megoldást felhasználó innováció. Hidat képez a korosztályok, intézmények, de az írott és a digitális tartalmak között is. Értékeket őrizve értéket teremt. A programban szereplő határidők egy-egy környezetvédelmi jeles naphoz kapcsolódtak (a rajzok leadási határideje: a víz világnapja; a meseírás határideje: a Föld napja; ünnepélyes átadó: az állatok világnapjához igazítva). A 9. kompetenciának – már megjelenése előtt is – megfeleleltek projektjeink, a Rókáné függönye is. A Zöld óvoda kritériumrendszer 7. pontjához is szervesen illeszkedik, hiszen széles körben mozgósította a partnerháló tagjait, nemcsak a mi óvodásainkat, hanem a város többi óvadás, iskolás gyermekét, sőt a felnőtteket is. A fenntarthatóság elvei, céljai, módszerei, értékei megjelennek minden szintéren: az óvodában, az egyesületünknel, az iskolákban s a különböző közösségekben is. Célszerű időben elkezdni ezt a munkát, ezért vontuk be a különböző korosztályokat a projektünkbe, hiszen ők rendszeresen járnak a helyi könyvtárba, ezért számos alkalommal lehetőségük van olvasáskultúrájukat fejleszteni, a referencifüggönnyt

megcsodálni. Az alkotók „tulajdonosi” szemlélettel tekintenek a könyvtári olvasmányokra. Az óvodásoknak a mesefoglalkozásokon lehetőségük nyílik arra, hogy a nagyobbak mesét olvassanak fel nekik. A könyvtár hangulata, folyamatos szépülése megkívánja, hogy megérezzék a gyerekek a könyvek tiszteletét, s ez különösen akkor történik meg, ha azt tapasztalják, hogy saját alkotásuk is gazdagítja a gyermekrésztleg olvasótermét. Ezáltal a gyermekek további tapasztalatokat szerezhetnek a természeti értékekről, kreatív gondolkodásról, felelősségvállalásról, fejlődik figyelmük, s mivel szabadidejüket hasznosan töltik el, csökken az információs türelmetlenségük, tudatosodik bennük, hogy az olvasás – kihívás, rendszeres olvasóvá válni még inkább az.

5. Média

A Kiskunhalasi Napsugár Óvodák és a Zöld-híd Egyesület a programjait – a Rókáné függönyét is – összefogással valósította meg, értéket teremtve, példát mutatva a helyi közösségnek. Nagy szerepet játszott ebben a média: a Halasi Tükör hetilap, a Halasmédia és a Halasinfó portál, a megyei Petőfi Népe napilap, a baon.hu portál, a Halas Televízió. A Rókáné projektről a helyi és megyei médián keresztül széles körben tájékozódott a város és városkörnyék lakossága. Óvodánknak és egyesületünknek egyaránt van működő honlapja, de együttműködő partnereink is mindannyian üzemeltetik honlapjukat. A projektben résztvevők a Facebook-oldalon lévő nyilvános csoportjaikban is közzétették Rókáné függönye projektünket.

6. A referenciaérték – a projekt utóélete

- A helyi téka gyermekkönyvtárosa **komplex játékot** készített Rókáné függönyéhez, melynek során a függöny új funkciót kapott, és a különböző korosztályok szívesen vesznek részt ebben a tevékenységben, havi rendszerességgel.
- Referenciaértéket képvisel a Rókáné függönye, mert a projekt 2018-ban **határon átívelővé** vált, újabb ötletet eredményezve. **Nemzetközi rajz-fotó-meseíró pályázatot** hirdettünk. Nagy sikerrel, négy ország – Kiskunhalas testvérvárosai – részvételével valósult meg 2019-ben a **Fák, virágok fények**, 2020-ban **Csak az boldog, ki játszhat**, 2021-ben **Fák alatt élünk** projektünk. Valamennyi a Rókáné függönyének szélesebb körű folytatása – mind korosztályban, mind tematikában, mind helyileg; de ez már egy következő esszé témája.

Összegzés

Környezeti nevelésünk célja a szemlélet- és magatartásformálás is, olyan felnőtteket kell nevelnünk, akik hisznek tevékenységük sikerében, eredményességében. A nem hagyományos keretekben történő projektek megvalósításakor különösen figyelniük kell a környezeti nevelés lehetőségeire. Erre adott alkalmat a róka-projektünk, amelynek során létrejövő tapasztalati tanulás sokkal több, mint maga a tevékenység: tervezés, cselekvés, megfigyelés és reflektálás egyben. A PDCA-ciklus itt is fontos, akár csak a hídépítés. Kapcsolódni másokhoz, nemcsak kommunikációban, hanem tevékenységben is: a gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan elv mentén. A Rókané függönyprojektünk értéke kettős. *Egyrészt* a rajzok-mesék állandó szereplői az állatok, fák, virágok és az őket gondozó gyermekek és felnőttek, akkor is, ha királyfik vagy királynéok palástját öltik magukra. *Másrészt* a közös alkotás, a meseírás, a korosztályokon és határon átívelő munka öröme a mai digitális világunkban. Gyermekeink megtapasztalják a természeti környezetünk és anyanyelvünk szépségét, a rajz és mese harmóniáját, a komplex élményeket. Ezért a többletértékekért érdemes hidat építeni. Ezt a gyerekek és a róka már tudják, mi felnőttek még tanuljuk.

„Számadra én is csak ugyanolyan róka vagyok, mint a többi száz- meg százezer. De ha megszeliédtesz, szükségünk lesz egymásra.” (Antoine de Saint-Exupéry)

Köszönetem fejezem ki a Kiskunhalasi Napsugár Óvodák pedagógusainak, a Zöld-híd Egyesületünk tagjainak, külön Palásti Károly alelnökünknek-ötletgazdának, Veszelszkiné Huszárik Ildikónak, Tóthné Felföldi Zsuzsannának, Szabó-Kocsisné Ökrös Ildikónak, Békési Szilviának, Kollarics Gábornak, Sztanyik Magdolnának, Szakál Aurélnak, Giorgió Kft.-nek az együttműködésért.

Szabó Mónika, Bárczay Anna Városi Óvoda Téglás

Hogyan indult el a Zöld Óvoda útján a téglási Bárczay Anna Városi Óvoda

A 10 csoportos közel 300 gyermeket nevelő Bárczay Anna Városi Óvoda Tégláson, hogyan indult el és milyen módon találta meg az összehangoltságot a Pedagógiai Programja és a Zöld Óvodai Programja között?

Esszénk kidolgozásához a Zöld Óvodai Kritériumrendszer 1-es pontját vettük alapul: „Az óvoda a pedagógiai küldetésében, pedagógiai programjában és szellemiségében, konkrét hivatkozásokkal kimutathatóan és tetten érhetően az országos, hatályos tartalmi szabályozó által – 363/2012. (XII. 17.) Korm.rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról – megfogalmazott környezeti és egészségnevelési prioritások alapján működik, összhangban a helyi önkormányzati dokumentumokban megfogalmazottakkal.”

(<https://zoldovoda.hu/uploads/articles/561/1.szamu-melleklet-Zold-Ovoda-kriteriumrendszer-.pdf> letöltés: 2021. 06. 11.)

„A szőlővesszőt a föld alá kell temetni, hogy friss hajtásokat hozzon – nekünk is változtatnunk kell az életünkön, ha azt akarjuk, hogy felfrissüljenek a gondolataink.” (F. Mayes)

A magyar társadalom változásait az 1945 utáni időszakban, ha nem is gyors léptekkel, de követnie kellett az oktatás-művelődés változásainak. Az óvodák funkciója a kezdetektől kettősnek volt mondható, a szociális és nevelési feladatok hangsúlyeltolódásai a demográfiai és politikai tényezőktől függtek. Nagy lépésnek számított, amikor 1949-ben az óvodát a Vallás- és Közoktatási Minisztérium irányítása alá vonták.

Ehhez a fejlődéshez tartozott az 1953. évi III. törvény a Kisdédovásról. A törvény pedagógiai szellemisége a következő évtizedekben keletkezett dokumentumokban még fellelhető volt. Átfogó óvodapedagógiai program a Nevelőmunka az óvodában kézikönyv (1957), mely jótékony hatással volt az óvodai elméleti és gyakorlati munkára. Az 1971-ben elkészült Óvodai Nevelési Program (ONP) már hazai és külföldi fejlesztési tendenciákat is figyelembe vett, s így a hazai nevelési dokumentumok kiválói közé emelkedett. Az 1985-ös oktatási törvény megerősítette az óvodák helyét és szerepét a közoktatás rendszerében. A

későbbi nevelési alternatívák megjelenésének csírái is itt keresendők. Ugyanis a törvény kiterjesztette a szakmai szuverenitás és az intézményi autonómia elvét.

A törvény 1990-es módosítása még nagyobb rugalmasságot tett lehetővé.

Igazi teret azonban az óvodáknak az 1989-ben módosított Óvodai nevelési program (TONEP) adott, mely gondos előkészítés után jelent meg. Majd a következő szint az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjának megjelenése, aztán a második a Helyi óvodai Programok elkészítése lett. Miután megszületett a 137/1996. (VIII. 28.) Korm. Rend. Az óvodai nevelés országos alapprogramjáról, az óvodák időt kaptak arra, hogy 1999. szeptemberétől az óvodai nevelőmunka az Óvodai nevelés országos alapprogramjára épülő helyi nevelési program szerint működjön. Talán ekkor volt idejük az óvodáknak utoljára.

A közoktatás elindult a pályázatok keresttüzében

A közoktatási intézmények fenntartása, finanszírozása az aktuális kormány számára mindig nehezen megoldható feladat. A finanszírozás alapja 2013-ig az állami és önkormányzati intézmények esetén a normatív alapú támogatás. A nem állami (magán, egyházi) fenntartású intézmények ezen felül különbözőképpen, de kapnak, kaphatnak kiegészítő támogatást is.

Az egyre csökkenő központi támogatásokból eredő hiányokon a közoktatási intézmények, így az óvodák is pályázati források bevonásával próbáltak enyhíteni. Erre különösen jó lehetőség volt a Zöld Óvodáknak nyíló pályázatokban is, mely közvetlenül élvezte a kormányzati támogatást szakmai és anyagi téren is. Közvetlenül a Zöld óvodai cím elnyerése nem járt anyagi előnnyel, de a kapcsolódó pályázatokban, mint Zöld Óvoda számos jó pozíciókat sikerült ezen óvodáknak megnyernünk.

Ezt követően egyre inkább növekedtek az egyéni arculatú óvodák. Közben a megváltozott politikai rendszer is élénk hatást gyakorolt a változások indukálására. Innen számíthatjuk azonban azt is, hogy az óvodák egy része magára maradt. Az óvodavezetők és az óvodapedagógusok sem tudták gyorsan, adekvát módon elsajátítani, megélni a változást.

A köznevelési törvény, az alapprogram, és az egyéb megjelent rendeletek jelentősen módosították az óvodai dokumentumainkat, ezáltal a működtetett óvodai mindennapokat.

Pedig el kellett kezdeni a felkészülést, a pluralista társadalom által megkívánt közoktatás kialakítására. Az ehhez vezető út azonban sokszor volt szélsőséges, sokszor göröngyös, sokszor végeleáthatatlan. Az óvodavezető tájékozottsága, elhivatottsága, nyitottsága, sokat segíthetett a helyes úton való elindulásban, de helytelen magatartása veszélybe is sodorhatta az óvodákat. Megnyílt a lehetőség az egyéni utak keresésére és

kipróbálására. Itt vállalhattuk fel és fogalmazhattuk meg a környezettudatos gondolkodásmódot és az ehhez kapcsolódó nevelési és pedagógiai feladatokat. Ez megjelent a Pedagógiai Programunkban is. A néhány felülvizsgálat, valamint az akkreditációs és a minőségirányítási rendszer, majd a pedagógus minősítési rendszer is segítette a Zöld Óvodai program egyre magasabb szintű és tudatosabb, átgondoltabb beépítését az óvodai nevelőmunkába.

„Zöld óvodaként az óvodai nevelőmunka környezeti nevelés szempontjából egy rendkívül tudatos az óvodai nevelés kiemelt területe már hosszú évtizedek óta. Az elmúlt időszak változásai az óvodapedagógusok innovatív gondolkodásmódját tükrözik, kihasználva és felhasználva a modern technológia és az egyre bővülő információs lehetőségeket is. Figyelembe vesszük a környezeti és egészséges életmód szokásainak alakításakor a nevelési célkitűzések megvalósításában, hogy ma az alfa generációt neveljük. Azt az online alfa generációt, akik a google nemzedékei, akik már az online térbe születtek és ott kezdik meg a szocializációt. Őket „kell” megbűvölni a természet szeretetével, számukra kell izgalmassá tenni a természeti környezetet és benn az életet. Ezáltal nagyon fontos, hogy elérjük a szülőket, hiszen a család az az első szocializációs színtér ahol a gyermek elfogadja és elsajátítja a természet és környezet védelmét, szeretetét, az egészséges életmódot. Sok program, előadás, foglalkozás, játék és a pedagógusok viselkedése a hétköznapiakban járul hozzá ahhoz, hogy ez a nevelési folyamat a gyermekeken keresztül eljusson a szülőkhöz is. Ez a változás kulcsa ma a XXI. században a mi óvodánkban Téglyáson. (Pedagógiai program 2019. 28.o)

Már az óvodánk Pedagógiai Programjában, mint specialitásunk külön fejezetben fogalmazzuk meg a Zöld Óvodaként ránk váró speciális feladatokat. Azért van ennek különös jelentősége, mert így ez minden az óvodánkban dolgozó óvodapedagógus nevelőmunkájába kötelezően megjelenő feladat.

Ebből fejlődnek ki a mindennapi nevelőmunkán túl olyan egy hetes programok, melyek túlmutatnak a hétköznapiakon és tudatosan, kampány jelleggel hívják fel a szülők figyelmét is a környezetvédelem, a környezettudatos gondolkodás fontosságára. Így válik egységes egészéssé és hangsúlyossá a nevelőmunka minden pedagógus és óvodai dolgozó számára, és így lesz érték közvetítő szerepe jelentős. A hulladékcsökkentés, az újrahasznosítás, a szelektív hulladékgyűjtés a természet és környezetvédelem szervesen beépül a mindennapi pedagógiai nevelő munkába. Vannak egész éven át tartó folyamatos programjaink a témában a fenti tevékenységekkel, vannak kampányszerű feladatok, melyeket éves munkatervünk alapján

valósítunk meg. A tanév során folyamatosan jelen levő programok között meg kell említeni a szelektív hulladékgyűjtést. Amely több évtizedes múltra tekint vissza, évenként új és új feladatot megoldási módot választ a nevelőtestület. Vannak szelektív hulladékgyűjtőink az óvoda közösségi tereiben. Valamint az óvoda udvarán kialakításra került egy szelektív sziget, ahol flakonprést helyzetünk el és többféle hulladék tárolására alkalmas gyűjtő edényzetet. Így külön gyűjtjük a kupakot, az összenyomott flakonokat, az alumínium dobozokat. A fent leírtak nem csak az óvodás gyermekek, hanem a szülők számára is lehetőségek és elérhetőek a szelektív hulladékgyűjtésre. Célunk ezáltal, hogy a gyermek tevékeny részvétele által a szülők a családok szemléletmódját gondolkodását is folyamatos formáljuk, illetve fenntartsuk ezt a szemléletmódjukat. Másik egész éven át tartó nevelési célunk az anyagok újrahasznosítása, az anyagokkal való takarékos gazdálkodáshoz való szemlélet kialakítása a gyermekekkel. Az óvodai csoportok mindegyike szívesen barkácsol már több évtizede feleslegessé váló dolgokból valamit. Kézműves kuckó tehetségműhelyünkbe járó pedagógusunk kiemelt célja a "semmiből valamit" elv alapján igazán kreatívan felhasználni a már kidobásra ítélt dolgokat. Fontosnak tartjuk és eszerint is cselekszünk, hogy az óvodai csoportszobákban már kevésbé kedvelt játékokat cserélgetjük, így mindig frissül a játékkészlet. Valamint a már "divatjamúlt" de még működő játékok az udvaron a homokozóba, esetleg vizes közegben új értelmet nyernek. Tapasztalataink azt mutatják, hogy újfajta környezetben újfajta játéktartalmakkal, új életre kelthetők a régi már elunt játékok is. Az óvoda pedagógusai több éve folyamatosan készítenek újrahasznosítva az anyagokat különböző fejlesztő játékokat. Ezek készítése, mint fő tevékenység jelenik meg, de kiegészül és komplex tevékenységként értelmezhető programok születnek, hiszen a téma köré vers, mondóka, zenei anyagi is társul.

Ez a fajta komplex feldolgozás segíti a tudatos gondolkodást, elmélyíti az ismereteket, általa könnyebben, jobban előhívhatóak az ismeretek. Az újrahasznosítás és a tárgyak másként való életre keltése mellett másik célkitűzésünk, hogy felhívjuk a figyelmet milyen egyszerű és olcsó dolgok is milyen remek lehetőséget teremtenek a kognitív képességek, a finommotorika, az érzékelő csatornák, a mozgásfejlesztésre is. Papírgyűjtésünk és a használt ruha gyűjtésünk is a szelektív hulladékgyűjtéshez kapcsolódik. Ebbe szintén célunk, hogy bevonjuk az óvodás gyermekek szüleit is. Akciót hirdettünk, akinek van otthon kinőtt, már nem használt gyermekruhája megkérjük hozza be az óvodába, melyet közösen elviszünk a ruha gyűjtő konténerbe, ezzel is felhívni a figyelmet arra, hogy ami már nekünk feleslegessé válik az más

számára még érték. "Ami neked lom az másnak álom" elnevezésű akcióval. Más alkalommal a szülők közötti használt ruha csere-berét hirdettük meg.

Összegzés

Miközben jelentős és folyamatos változások zajlanak szűkebb- és tágabb környezetünkben, állandó érték a pedagógiában, a gyermeki személyiség kibontakoztatásához elengedhetetlen feltétel nélküli elfogadás, az a nevelési attitűd, amely a szereteten alapul. Biztonság, szeretet, elfogadás, állandóság, mely elemek nélkül nem létezik sikeres pedagógia. Ezt a hivatást csak úgy érdemes művelni, ha elhiszi az ember, hogy képes adni valamit, amire a gyermeknek szüksége van, ami beépül személyiségébe és élethosszig kísérheti, segítheti őt.

Szokolszkné Hangodi Éva, Tapolcai Kertvárosi Óvoda

A Tapolcai-medence csodálatos vadvirágai

Választásom a Zöld Óvoda Kritériumrendszerének 4. pontjára azért esett, mert szeretném felhívni a figyelmet a környékünkön található helyi növénytani értékeinkre, melyeket fokozottan kell óvnunk és védenünk ahhoz, hogy a felnövekvő nemzedékünk is megismerhesse és ahogy mi is, később majd ők is továbbadhassák ezeknek a helyi értékeknek a szépségét, gazdagságát, változatosságát, az eszmeiségét. Ez az oka, hogy a húsz pont közül nekem ez a legkedvesebb.

Gyermekkorom óta nagy érdeklődéssel és figyelemmel kísérem környékünk egyedülálló harasztai - a vadon élő növényei, védett növényei és gyógynövényei - életét, és azt tapasztalom, hogy az a gazdag növényvilág, amely bennünket körülvevett korábban, eltűnőben van. Mára már rengeteg vadvirág védetté, sőt fokozottan védetté lett nyilvánítva ezért. Meg kell ismernünk helyi növénytani értékeinket, hogy megvédhessük őket.

Régen, amikor még gyermek voltam és a város szélén laktunk, elérhető közelségben volt hozzánk a természet. Akkoriban rengeteg még beépítetlen terület vett bennünket körül és ebből adódóan a zöld terület is nagyobb volt és közelebb is volt hozzánk. Számunkra a Barackos a világ közepe volt. Gazdag növényvilágának helyét mára már csak a lakópark neve hirdeti. Gyakran tettünk kirándulásokat a városszéli mezőkre, harasztokra, a Viszló-patak környékére, a TIAC pályára, és már az illatáról felismertem, hogy hol járunk. Akkor még nem tudtam, hogy a mezei zsálya (1) és a kakukkfű (2) – melyek a magyar konyha jellegzetes fűszernövényei is egyben - keveréke adja ezt az egyedi illatvilágot.

Nagyon szerettem a haraszton tölteni az időmet, és míg mások bogarásztak és a rovarvilágot fedezték fel, számomra a virágok formája, illata, színe volt a megragadó és tudtam hosszasan elmerülni szépségükben. Az árvalányhaj (3) látványa, ringása, mint egy hullámzó rét vonzotta a tekintetet.

A sok nyíló virág rengeteg játéklehetőséget, elfoglaltságot adott nekünk. Ilyen volt a koszorúkészítés, amit boldogan tettünk a fejünkre, amikor elkészült, lehetett az pitypangból (4) vagy boglárkából (5), esetleg százsorszépéből (6). Vidáman fújtuk hosszasan a fűszálsípot, kinek hangosabban, kinek magasabban vagy mélyebben szóló hangszere volt a hüvelyujjai között.

Ha már hangszerről esett szó, nemcsak zenéltünk, de énekeltünk is sokat a virágokról /Tavaszi szél...; Elment a két lány virágot szedni...Bújj, bújj zöld ág...;/. Gyakran leültünk a fűbe szemben egymással – főleg amikor elkészült a koszorúnk és a fejünkre tettük - és a tenyereinket összeütöttük a játszópajtásunkkal, hol egyszerre, hol átlósan vagy keresztbe, közben lelkesen daloltuk a tenyér összeütögetős játékhoz tartozó énekeket /Hókusz-pókusz...; Antakatészó flóre...; és egyéb halandzsza gyermekdalokat/, mondókákat /Antanténusz...; Etyem petyem sóska letyem...;Apacuka; Éni, péni, jupitáni... stb.../.

Gyakran játszottunk a Viszló-pataknál található domboldalon is, ilyenkor lefeküdtünk a fűbe és kacagva legurultunk a dombról. Ezt szívesen ismételtük meg többször is, mert jó mókának tartottuk.

Kicsit tovább menve, a domboldalt elhagyva, kora tavasszal a hóvirág (7) gazdag lelőhelye is erre volt. Hófehér szőnyegként terült el az akkoriban még nem védett kedves kis tavasz hírnök.

Ezt követte az ibolya (8) virágzása, amit szintén előszeretettel gyűjtöttünk csokorba bódító illata és mutatós virága miatt. Ibolyát szinte mindenhol lehetett találni a sötét lila színűtől kezdve a fehérig.

A város szélétől nem messze volt egy kis forrás. Itt tavasszal barkát szedtünk, és vártuk a húsvétot. Feldíszítettük a barkaágot (9) hímes tojásokkal, így vártuk a locsolókat.

Anyák napjára az orgona (10) mindig kinyílt. Tudtuk, hogy merre találhatjuk meg ezeket a bokrokat, mert az illatuk elárulta lelőhelyüket.

A TIAC pálya akkoriban még beépítetlen zöld terület volt - mára a Hunguest Hotel Pelion található a helyén - és bőségesen fellelhető volt az orgona ezen a helyen, akár csak a város széli zsidó temető környékén is, és ugyanúgy, mint az ibolyánál a sötét lilától a fehér színűig mindenféle változatot találhattunk.

A lándzsás útifű (11) virága jó alkalmat adott az egymás megcélzására és lövésére. A bogáncsok (12) pedig sok vidám csatának voltak eszközei, de mi lányok sokszor bútorokat is építettünk, aggattunk össze a bogáncsgombolyagokból.

Az egyik kedvenc virágom a vadtátika (13) - gyújtóványfű - volt, szerettem játszani a szájként kinyíló virágával. Észrevettük, hogy a megszáradt tátika termése, ha fejjel lefelé fordítjuk, akkor egy koponyára emlékeztető formát mutat. Ezt inkább a fiúk kedvelték, mi lányok sikítva futottunk el. A négylevelű lóheréről (14) már akkor tudtuk, hogy szerencsét hozó ereje van, ezért nagy kincsként préseltük le odahaza, amikor megérkeztünk a harasztról.

A nyár érkezését a pipacsvirágzás (15) jelezte előre. Rendszeresen játszottunk a virágával. Amikor még csak bimbózott, egymást kérdeztük, hogy „Bor, sör, pálinka?“, melynek az volt a lényege, ha a bimbót szétszedtük és belül piros volt akkor bor volt, ha rózsaszín, akkor sör, és végül, ha fehér volt még a színe, akkor pálinka volt a neve. Ezt kellett előre kitalálni, és ha sikerült, nagyon boldogok voltunk.

A pipaccsal mást is lehetett játszani. Lehúztuk a szirmait a szára felé, fűszállal megkötöttük a „derekát” és vékony botocskával, ágacskával keresztül szúrtuk, így készült a pipacs baba. Olyan volt, mint egy kis báb. A pipacs belsejében található gubója és a körülötte található fekete porzók pedig a haját kölcsönözték babánknak.

A pásztortáska (16) is érdekes kelléke volt a virágos életünknek. Félig lehúztuk a levelét a száráról, és ha megrázogattuk csörgő hangot adott, mint egy apró ritmushangszer.

Kihagyhatatlan tevékenység volt a virágszirmokkal való játék, a szeret, nem szeret. Az egyenként leszedett szirmok a végén nem mindig az általunk várt választ adták a kérdésünkre. Ilyenkor újra kezdtük a játékot.

Volt, hogy békaszéket szőttünk a lándzsás útifű szárából, vagy nyakláncot fűztünk a pityangok üreges száraiból. Tudtuk, hogy melyik fűfélének lehet kiszívni az édes nedvét, de a legfinomabb mégis a szamóca (17) volt, melyet, ha megérett, nem volt előlünk menekvése, mind egy szemig megettük.

Sokat jártunk szedrezni (18), vagy akácvirágot (19) enni, de az erdő szélén érő csipkebogyókat is megkóstoltuk. No és az a friss tiszta levegő és a virágillat.... felejthetetlen, varázslatos és visszahívó erejű.

Az őszi kikericsről (20) már akkoriban is tudtuk, hogy bár gyönyörű virág, nem szabad hozzányúlni, nemcsak mert védett, hanem rendkívül mérgező hírében is állt. Ám amennyire mérgező volt az őszi kikerics, annyira gyógyító ereje volt a kamilla virágnak (21), melynek illata nagyon meghatározó és messziről érezhető volt a környéken. Sajnos az elmúlt harminc év során a kamilla virág szinte teljesen eltűnt a helyi növényvilágból, és hogy mi lehet az oka, csak találgatni tudjuk. Talán az élőhelyének megzavarása, a beépített területek terjeszkedése okozta a virág megritkulását.

Bár sokat játszottunk a természetadta növényekkel, vadvirágokkal mégsem tettünk céltalan és értelmetlen unaloműző pusztítást a környezetünkben, hanem együtt éltünk vele, részei és részesei voltunk egymásnak.

A Balaton-felvidék nyugati szélén elhelyezkedő legizgalmasabb képződménye, a Tapolcai-medence közepén található ez a csodálatos növényvilág, melynek megismerése, felfedezése az itt élő és felnövekvő nemzedék hatalmas ajándéka.

A várost körülölelik a Tapolcai-medence bazalthegei. Ritka védett növényfajokkal találkozhatunk ebben a térségben, melyből néhányat ebből meg is említenék. A melegebb délies erdőinek védett kúszónövénye a pirítógyökér (22), amely a tanúhegyeken eléggé elterjedt faj. Itt található az északi határa a dél felől terjedő a szúrós csodabogyónak (23) is. A Szent György-hegyen fordul elő a környék legnevezetesebb, hazánkban csak itt élő növényfaja, a kis mediterrán páfrány, a cselling (24). Említésre méltó a Lumnitzer-szegfű (25), a borostyán szádorgó (26), a sziklai dercevirág (27), mely országosan is ritka fajnak számít.

Sokan hosszú utat tesznek meg azért, hogy eljussanak ide Tapolcára és gyönyörködjenek az itt található természeti értékekben. Számunkra, hogy helyben megtalálhatók ezek a csodák, óriási lehetőséget kaptunk a természettől.

Ezért is tartom fontosnak, hogy hangot adjak ezeknek a lehetőségeknek a megismertetésére, és óvodás gyermekeinket is engedni felfedezni közvetlen megtapasztalás útján, hogy valóban mennyi izgalmat és élményt nyújt egy mező, egy haraszt, egy rét, egy erdei séta, és nem kellenek mindig a játszóterek, mert a természet is tud annyi izgalmat és kalandot nyújtani, mint a mesterségesen kialakított területek.

Fontosnak tartom megismerni és megismertetni a gyermekekkel a szülőföld, a hazai táj, a helyi hagyományok és szokások, a családi és a tárgyi kultúra értékeit, mert csak így tanulják meg ezek szeretetét. A népművészet is rengeteget merít ezeknek a vadvirágoknak a motívumaiból legyen az népviselet, szövés, hímzés vagy fazekas mesterség. A népdalok és a gyermekdalok is rengeteg gyöngyszemet hordoznak a növényvilágból.

Sok fát, virágot ismertünk, ami a környékünkön él a mai napig is. Mindent megcsodáltunk, megérintettünk és szagoltunk, és amikor hazaindultunk mégis mindent úgy hagytunk, ahogy volt. Így az utánunk jövők is mindig rácsodálkozhattak a tájra, a virágra, a fára. Nekünk így volt természetes, és mindez elérhető közelségben.

Ezért is érlelődött meg bennem, hogy mindezt megírjam és felhívjam a figyelmet a tudatos természetszeretetre, a helyi növénytan értékeinkre és annak védelmére. Az elmúlt évtizedekben több növényfajt is védetté, fokozottan védetté nyilvánítottak. Meg kell ismernünk őket, míg el nem tűnnek. Mert, ha nem vigyázunk rájuk, elmennek a vadvirágok, az ember útjából...

A helyi környezetvédelmi nevelést már óvodás korban kell elkezdni, hogy már kezdetektől fogva is tudjanak gyönyörködni az évszakok növényeiben. A fenntartható fejlődés érdekében a környezettudatos magatartás formálása, alakítása ezáltal utat tör magának.

Örökös Zöld Óvodánk kiemelt célja és feladata is ebben rejlik, hogy a szűkebb és tágabb természeti, társadalmi környezet megismertetését, szeretetét, védelmét, óvását hirdessük a gyermekek felé, mely olyan természeti környezetben helyezkedik el, amely adottságok lehetővé teszik ennek az egyedülálló növényvilágnak a közvetlen tapasztalás útján való megismerését, megszerettetését, óvását és védelmét. Egyben jó lehetőséget kínálva élményszerző sétákra. A környezethez kapcsolódó jeles napokat, ünnepeket felhasználva, azokat ünnepeelve segítjük a pozitív érzelmi viszony alakítását a hagyományok, szokások átörökítését a kulturális értékek szeretetét, védelmét.

A kisgyermek hisz a felnőttek szavában, követi a példájukat, és ha azt látja tőlük, hogy szórakozottan tördelik a bokrok gallyait vagy cél nélkül tépik le a védett növényeket, virágokat, és a szemetet az erdőben, a réten elszórják, akkor ők is ezt fogják tenni, mert ez lesz számukra a természetes. De ha legalább egy felnőtt akad a környezetükben, aki együtt gyönyörködik velük a bokrok virágaiban, és aki érdekeset mesél az erdőről, mezőről, rétről és felháborodik azon, ha a fűben vagy a vízben szemetet lát, akkor van rá esély, hogy ezeknek a gyermekeknek a környezetvédelem nemcsak néhány napig tartó figyelemfelhívás lesz, hanem életmód.

Ahogy nekünk is annak idején, bár nem kellett mondani, mi tudtuk, hogy vigyáznunk kell rá. És erre a hozzánk kapcsolódó természet tanított bennünket és nem az óriás plakátok vagy a média hívta fel rá a figyelmet, hanem a tiszta lelkiismeretünk, az emberségünk.

MELLÉKLET
„A Tapolcai-medence csodálatos vadvirágai”
Képek

1. Mezei zsályá

2. Kakukkfű

3. Árvalányhaj

4. Gyermekláncfű

5. Réti boglárka

6. Szákszorszép

7. Hóvirág

8. Ibolya

9. Fűzfa barka

10. Orgona

11. Lándzsás útifű

12. Bogáncs

13. Vadtátika

14. Lóhere

15. Pipacs

16. Pásztortáska

17. Csattogó szamóca

18. Szeder

19. Akác

20. Őszi kikerics

21. Kamilla

22. Pírtó gyökér:

23. Szúrós csodabogyó

24. Cselling páfrány

25. Lumnitzer-szegfű

26. Borostyán szádorgó

27. Sziklai dercevirág

Szokolszkyné Hangodi Éva
óvodapedagógus